

24.04.2018

Asia/10

§ 114

Ulkopaikkakuntalaiselta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta perittävää terveyskeskusmaksusta luopuminen

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Jäsen Sakari Männikkö pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää omalta osaltaan hyväksyä ja esittää samalla kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi, että kaupunki luopuu perimästä terveyskeskusmaksua ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupungin hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 12 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää taloudellisesti tai periaatteellisesti merkittävän uuden sosiaalihuollon asiakasmaksun tai terveydenhuollon potilasmaksun käyttöön ottamisesta tai tällaisen maksun käytöstä luopumisesta.

Hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan toimialalautakunta omalla toimialallaan päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomaisen päättää hinnoista, maksuista, vuokrista ja korvauksista sekä vapautuksesta toimialalle kohdistettavan maksun, korvauksen ja muun saatavan suorittamisesta.

Ulkokuntalaisilta perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen

Helsingin kaupunginvaltuuston 28.11.2012 § 382 tekemän päätöksen mukaan terveyskeskusmaksu poistettiin vuoden 2013 alusta helsinkiläisiltä. Muilta kuin helsinkiläisiltä peritään maksu 16,40 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus on 1.2.2016 § 98 päättänyt, että

Helsingin kaupunki perii ulkokuntalaiselta asiakasmaksun terveyskeskuslääkärin vastaanotosta, vaikka maksua ei peritä helsinkiläisiltä. Ulkokuntalaisen hoito Helsingissä perustuu joko siihen, että häntä hoidetaan kiireellisesti, tai siihen, että hän käyttää terveydenhuoltolaissa säädettyä hoitopaikan valintaoikeuttaan ja valitsee hoitopaikakseen Helsingin. Ulkokuntalaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomessa sijaitsevalta toiselta paikkakunnalta tulevaa henkilöä.

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluun 26.10.2017 antamassaan päätöksessä (liite 1) ottanut kantaa toiselta paikkakunnalta tulevalta perittävään terveyskeskusmaksuun ja viitannut päätöksessään terveydenhuoltolain 48 §:ään, jonka mukaan henkilö voi valita terveyskeskuksen palvelut mistä kunnasta tahansa. Hoitovastuu siirtyy tuolloin valitun kunnan terveyskeskukselle. Jos ulkokuntalainen käyttää hoitopaikan valinnanvapauttaan ja valitsee Helsingin terveyskeskuksen palvelut, vastuu hoidosta siirtyy Helsingille. Valintansa perusteella ulkokuntalainen on vertailukelpoisessa asemassa kaupungin omiin asukkaisiin nähden.

Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain voimaantulon jälkeen ei ole mahdollista kohdella muiden kuntien asukkaita eri tavalla terveyskeskusmaksuja määrättäessä. Uutta yhdenvertaisuuslakia on sovellettu sen voimaantulosta 1.1.2015 lähtien eli sen jälkeen, kun kaupunginvaltuusto oli tehnyt asiakasmaksua koskevan päätöksensä 28.11.2012. Oikeusasiamiehen mukaan kunnan harkintavaltaa rajoittaa yhdenvertaisuuslain syrjintäkielto. Asuinpaikkaan perustuva erilainen kohtelu merkitsee lain 8 §:n mukaan syrjintää "muun henkilöön liittyvän syyn perusteella" (HE 19/2014 vp, s. 67). Lisäksi oikeusasiamies on katsonut, että kysymys on myös yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitusta välittömästä syrjinnästä, koska ulkokuntalaisia kohdellaan "henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa".

Myöskään yhdenvertaisuuslain 11 §:n 2 momenttiin sisältyvät oikeuttamisperusteet eivät tule sovellettavaksi, koska asiakasmaksun määrääminen merkitsee julkisen vallan käyttöä. Näin ollen ulkokuntalaisen erilaista kohtelua ei voida oikeuttaa, kun kyse on julkisen vallan käytöstä. Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain lähtökohtana on, ettei ulkokuntalaista saa asettaa eri asemaan terveyskeskusmaksun suhteen helsinkiläiseen nähden asiakasmaksun määräämisessä. Koska ulkokuntalainen on asuinpaikastaan riippumatta samassa asemassa kuin

helsinkiläinen häneltä ei saa periä terveyskeskusmaksua, koska helsinkiläiseltäkään ei sitä peritä.

Oikeusasiamies on pyytänyt ilmoittamaan, millaisiin toimenpiteisiin kaupunki on hänen päätöksensä johdosta ryhtynyt. Oikeusasiamiehen päätöksen jälkeen sosiaali- ja terveystoimiala on arvioinut maksukäytäntöään uudelleen yhdessä kaupungin oikeuspalvelun lakimiesten kanssa. Arvioinnin perusteella sosiaali- ja terveystoimialalla on päätetty ottaa huomioon oikeusasiamiehen päätöksessä todetut ja asian arviointiin vaikuttavat yhdenvertaisuuslain säännökset ja johtopäätöksenä päädytty siihen, että kaupungin tulee luopua perimästä terveyskeskusmaksua ulkopaikkakunnalta tulevalta, koska sitä ei peritä helsinkiläiseltäkään.

Sosiaali- ja terveystoimiala on lähettänyt oikeusasiamiehelle vastauksen (liite 2).

Kaupunki saa periä ulkokuntalaisen hoitokustannukset hänen kotikunnaltaan täysimääräisesti, joten luopumisella perimästä terveyskeskusmaksua ulkokuntalaiselta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Taloushallintopalvelusta (Talpa) saatujen tietojen mukaan ulkokuntalaisia on käynyt terveysasemilla vuonna 2017 yhteensä 2 861 henkilöä. Asiakkailta on peritty terveyskeskusmaksuja yhteensä (2 861 kpl x 16,40 € =) 46 920,40 €. Toisilta kunnilta on peritty 326 402,00 €. Asiakkailta perityt terveyskeskusmaksut ja toisilta kunnilta perityt ulkokuntalaisten terveyskeskuskäyntien todelliset kustannukset ovat yhteensä 373 322,40 €. Lisäksi toisilta kunnilta peritään hoitajan, jalkaterapian, ravitsemusterapian ja neuvolan käynneiltä kustannukset, lisäksi peritään kustannukset silmäseulasta ja puhelusta lääkärille. Näistä kustannuksista Talpan ei ole mahdollista tuottaa euromääräistä tietoa.

Luopuminen terveyskeskusmaksusta, joka peritään Suomen ulkopuolelta tulevilta

Ulkomailta tulevan oikeus hoitoon voi perustua Suomessa asumiseen tai EU-lainsäädäntöön tai kansainväliseen sopimukseen. Ulkomailta tulevalta henkilöllä voi siis joissakin tilanteissa olla oikeus hoitoon samalla tavalla kuin Suomessa asuvalla, vaikka hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa. Kela selvittää pyynnöstä henkilön oikeuden käyttää julkisen terveydenhuollon palveluja.

Kaikilla kiireellisen hoidon tarpeessa olevilla henkilöillä on oikeus julkisessa terveydenhuollossa kiireelliseen hoitoon riippumatta kansalaisuudesta tai asuinpaikasta. Muualta kuin EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä tai Australiasta tullut henkilö vastaa yleensä itse kiireellisen hoidon kustannuksista.

Syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain 3 luvun 8 §:ssä, jossa todetaan, että "Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn (esim. kotipaikka) perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen."

Säännöksen mukaan "ketään" ei saa syrjiä esimerkiksi alkuperän, kansalaisuuden ym. henkilöön liittyvän syyn perusteella. Näin ollen esimerkiksi EU-alueelta (EU- ja Eta-maat sekä Sveitsi) tai toisesta Pohjoismaasta tulevalta, joka on oikeutettu käyttämään terveyskeskuspalvelua (esitettävä voimassa oleva EU-sairaanhoidokortti, eläkeläisen EU-sairaanhoidokortti tai Kelan "todistus oikeudesta hoitoetuuksiin Suomessa" tai Pohjoismaista tuleva virallinen henkilötodistus tai passi tai EU-sairaanhoidokortti), ei laissa säädetyn syrjintäkiellon takia saa periä terveyskeskusmaksua. Jos ulkomailta tuleva ei esitä kiireettömään hoitoon oikeuttavaa asiakirjaa hän maksaa käyttämästään palvelusta todelliset kustannukset ja hakee korvausta hoidostaan kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä.

Henkilö, jolla on toisen EU- tai Eta-maan tai Sveitsin myöntämä ennakolupa (lomake S2), on myös oikeutettu terveyskeskuskäyntiin maksutta.

EU-alueen ulkopuolelta tulevista maista eli ns. kolmansista maista tulevat ovat oikeutettuja kiireellisesti annettavaan hoitoon (ensiapu) ja maksavat terveyskeskuskäyntinsä todelliset kustannukset pääsääntöisesti itse (ja saavat korvauksen mahdollisesti ottamastaan yksityisestä tapaturma- tai sairauskuluvakuutuksesta tai kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä). Näiden henkilöiden kohdalla terveyskeskuskäynnin maksuttomuus ei toteudu. Poikkeuksena on Australia, jonka kanssa Suomi on tehnyt (kahdenvälisen) sopimuksen terveydenhuollon palvelujen antamisesta. Australista tulevaa kohdellaan samalla lailla kuin helsinkiläistä asiakasta, ts. hänelle annetaan terveyskeskuskäynti maksuttomasti ja todelliset kustannukset haetaan valtion korvauksena Kelalta Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen tietohallintopalvelujen tilastopalvelusta on pyydetty selvitys terveystoimien suoritteista ja asiakkaista, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa. Tähän asiakasryhmään kuuluvat EU- ja Eta-maista sekä Sveitsistä, muista Pohjoismaista sekä EU-alueen ulkopuolelta tulevat henkilöt. Tilastopalvelun selvitys on liitteenä (liitteet 3 ja 4).

24.04.2018

Tilastopalvelun selvityksen mukaan ulkomailta tulevien käyntejä on ollut terveysasemilla yhteensä 1 364 vuonna 2017 ja 1 609 vuonna 2016. Tilastopalvelun mukaan selvityksen luotettavuuteen liittyy epävarmuustekijöitä, koska terveysasemilla ei ole käytössä keskitettyä ilmoittautumista. Tämän vuoksi asiakkaat hakeutuvat suoraan vastaanotolle, jolloin yksittäisen vastaanottavan hoitajan tai lääkärin vastuulle on jäänyt selvittää, onko vastaanotolle saapunut henkilö ulkomailta tuleva. Terveystietovarastoon ei myöskään poimita tietoa siitä, mitä hoito-oikeustodistuksia henkilö on esittänyt, kun hän on asioinut terveydenhuollossa. Samoin asiakkaiden ja potilaiden erottelu pelkästään maakooditiedon perusteella ei anna selvitystä siitä, onko kysymyksessä henkilö, jonka hoidosta voidaan hakea valtion korvaus. Ulkomailta tulevien vastaanottokäynneistä ja niiden kustannusvaikutuksista ei ole saatavissa käytettävissä olevin keinoin sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi mahdollista tehdä luotettavia arvioita niiden vaikutuksista kaupungin menotalouteen.

Kuten edellä on todettu, oikeusasiamiehen päätöksessä tarkoitetun ulkokuntalaisen terveyskeskusmaksun lisäksi Helsingissä on tähän saakka peritty Suomen ulkopuolelta tulevilta asiakkailta terveyskeskusmaksu. Nämä molemmat esitetään nyt poistettavaksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ulkokuntalaisten ja Suomen ulkopuolelta tulevien vastaanottokäynneistä perittävistä terveyskeskusmaksuista luopuminen on yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltua ja voi osaltaan helpottaa hoitoon hakeutumista ja siten vähentää terveys- ja hyvinvointieroja. Maksusta luopumisella ei arvioida olevan niin merkittävää vaikutusta palvelujen kysyntään, että se vaikeuttaisi helsinkiläisten hoitoon pääsyä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös
- 2 Vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen kantelupäätökseen
- 3 Ulkokuntalaiset ja ulkomaalaiset Helsingin terveysasemilla
- 4 Terveysas_ ja_hammashoitolat_ei_suom_kotikuntaa_vuonna_2016_ja_2017_KP

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI1880001200052430
Alv.nro
FI02012566

24.04.2018

Asia/10

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Kaupungin oikeuspalvelu
Asiakasmaksut
Talpa

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.02.2018 § 37

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Asia poistettiin esityslistalta, koska esittelijä peruutti ehdotuksensa ennen keskustelun aloittamista.

Käsittely

13.02.2018 Poistettiin

Esittelijä Juha Jolkkonen poisti asian esityslistalta ennen keskustelun aloittamista.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi